

Gäller för: Barn- och ungdomspsykiatri

Giltig från: 2025-09-05

Innehållsansvar: Maria Carlsson, (marca81), Psykolog specialistfunktion

Giltig till: 2027-09-05

Granskad av: Flera granskare finns - se eftersättsblad

Godkänd av: Emma Utter Eckerdal, (emmut1), Verksamhetschef

Patienter med stick- och/eller blodrädsla

Syfte

Att underlätta för patienter inom barn och ungdomspsykiatri (BUP) NU-sjukvården.

med stick- och/eller blodrädsla som ska genomgå blodprovstagning i samband med medicinering och/eller utredning. Det finns behov av att inom BUP-verksamheten tydliggöra rutiner för patienter med stick- och/eller blodrädsla som har behov av att lämna blodprov i samband med medicinering och utredning inom BUP NU.

Bakgrund

Inom BUP NU finns det patienter som har en stick- och/eller blodrädsla i samband med blodprovstagning vid medicinsk behandling och utredning. För patientgruppen kan det finnas behov av fördjupad information, ett särskilt bemötande, anpassningar och förberedelser inför blodprov.

Barn och ungdomar som inte har en aktuell kontakt inom BUP NU, eller patienter som inte har blodprovningstagningar via BUP NU som har stick- och/eller blodrädsla hänvisas till primärvården enligt de tre regionala medicinska riktlinjerna (RMR)

- [Ansvarsfördelning och konsultationer mellan primärvård och barn- och ungdomspsykiatri](#)
- [Barn och unga med tecken på psykisk ohälsa-omhändertagande inom vårdval vårdcentral och vårdval rehab](#)
- [Ångestsyndrom hos barn och ungdomar](#)

Patienter inom BUP NU med stick- och/eller blodrädsla ska **inte** remitteras till barn- och ungdomssjukvården, NÄL eller Uddevalla sjukhus. BUP NU har ansvaret att hantera patienter där blodprovstagning ordinerats.

Arbetsbeskrivning

Psykoedukation om blodprov

- Inför en medicinsk undersökning med provtagning är det viktigt att patienten och föräldrar/närstående är förberedda.
- Alla patienter ska få muntlig och skriftlig information inför en blodprovstagning. Det är viktigt att patienten och föräldrar/närstående är förberedda.
- Låt barnet och/eller föräldrar/närstående berätta om sina tidigare erfarenheter och upplevelser av stick i samband med provtagningar och vaccinationer. Det kan vara svårt för en förälder att veta vad som förväntas vid en blodprovstagning. För en förälder kan det vara svårt att sortera vad som är barnets respektive egen oro.
- Informera att det finns möjlighet till bedövningssalva/plåster (EMLA®) och hur den fungerar. EMLA ska sitta minst två timmar före blodprovstagning.
- Beställning av EMLA görs av respektive enhet.
- Skriftlig information och bilder finns på 1177.
 - [Blodprov på barn - 1177](#)
 - [Att vara rädd för nålstick - 1177](#)
 - [Psykoedukation vid specifik fobi](#)
 - [Skriftlig information, bilder och filmer](#)
 - [MediPrep Sprutor och stick](#)
- Tips om att fysiska avslappningsövningar och andningsövningar kan underlätta inför och under blodprovstagning. I Rädda Barnen app [Safe Place](#) finns övningar att slappna av medkroppen och lugna jobbiga känslor.

Psykoedukation – fördjupning inför blodprov

- Finns det behov av ytterligare förberedelser inför blodprovstagning ska patienten erbjudas en ytterligare tid för psykoedukation och förberedelser hos sjuksköterska. Kartlägg om patientens stickrädsla också innefattar en rädsla att konfronteras med eget eller andras blod. Bedömer sjuksköterskan att det finns behov av fortsatta

insatser avseende stickrädsla ska patienten lyftas under behandlingskonferens.

Bedömningsinstrument

[Injektionsfobiskalan för barn 8-9 år \(sidan 22\)](#)

[Injektionsfobiskalan för barn 10-17 år \(sidan 23\)](#)

[Blodfobiskalan för barn 8-9 år \(sidan 24\)](#)

[Blodfobiskalan för barn 10-17 år \(sidan 25\)](#)

Behandlingskonferens

- Patienten lyfts på behandlingskonferens enligt [rutin](#) där överläkare bedömer om proverna är av akut/nödvändig karaktär.
- Bedömning och beslut om patienten ska erbjudas behandling för specifik fobi. Patienten erbjuds psykopedagogisk behandling eller kognitiv beteendeterapi (KBT).
- För de patienter som inte bedöms kunna tillgodogöra sig KBT ska provtagning erbjudas på barn- och ungdomspsykiatrisk akutmottagning (BUP AKM). Patienten aktualiseras av öppenvården på BUP AKM:s uppdragslista. Efter det lyfts patienten på behandlingskonferens på BUP AKM för vidare individuell planering.
- Samtycker patienten och vårdnadshavaren till vårdplaneringen ska vårdplanen uppdateras enligt [rutin](#).
- Patienter med stickrädsla och/eller blodrädsla som har behov av att lämna blodprov i samband med medicinsk behandling och utredning inom BUP ska prioriteras (prio 1).

Behandling

Inför behandlingen ska det bedömas om patientens stickrädsla också innefattar en rädsla för att konfronteras med blod.

Psykopedagogisk behandling

- Psykopedagogisk behandling 1–2 sessioner mot specifik fobi, fördelade på lika många veckor.

KBT med exponering

Behandlingen utförs av behandlaren med grundläggande psykoterapiutbildning i KBT som samarbetar med sjuksköterska som har erfarenhet av att arbeta med provtagning.

- **Psykoedukation**
Psykoedukation om specifik fobi.
- **Exponering**
Patienten tränas gradvis och tryggt på att stanna kvar i den fobiska situationen när ångesten ökar. Syftet är att uppnå en tillvänjning av ångestreaktionerna och att det ska ske en nyinläring.
- **Deltagande modellering**
Behandlaren demonstrerar ett adekvat beteende i förhållande till det fobiska objektet och därefter uppmuntras och instrueras patienten att gradvis göra samma sak.
- **Tillämpad spänning**
Vid blodfobi eller sprutfobi, där det finns risk för att patienten svimmar.

[KBT inom barn- och ungdomspsykiatri - Lars-Göran Öst \(red\).](#)

Åtgärds-koder

Information och undervisning riktad till patient	GB009
Information och undervisning riktad till närstående	GB010
Psykopedagogisk behandling	DU023
Systematisk psykologisk behandling KBT	DU011

Ansvariga

Ansvariga för att rutinen följs är Verksamhetschef, enhetschef och medicinskt ledningsansvarig läkare.

Uppföljning och utvärdering

Verksamheten ansvarar för att följa upp att rutinen följs. Avsteg från rutinen rapporteras i MedControl PRO.

Länkar

Regionala medicinska riktlinjer

[Ansvarsfördelning och konsultationer mellan primärvård och barn- och ungdomspsykiatri](#)

[Barn och unga med tecken på psykisk ohälsa-omhändertagande inom vårdval vårdcentral och vårdval rehab](#)

[Ångestsyndrom hos barn och ungdomar](#)

Information om blodprovstagning och specifik fobi

[Blodprov på barn - 1177](#)

[Att vara rädd för nålstick - 1177](#)

[Psykoedukation vid specifik fobi](#)

[Mer än rädd. Information om ångestsjukdomar hos barn och unga.](#)

[MediPrep Sprutor och stick](#)

Övrigt

[Injektionsfobiskalan för barn: Normdata och psykometriska egenskaper](#)

[På lek och alvar. Bemötande och bildstöd vid: förberedelse medicinska procedurer, bearbetning vid injektionsrädsla](#)

[Stickradda-barn-och-ungdomar, Elevhälsan Region Västmanland](#)

[Stickrädsla hos barn som är äldre än 5 år](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Barn- och ungdomspsykiatri

Innehållsansvar: Maria Carlsson, (marca81), Psykolog
specialistfunktion

Granskad av: Ragnheidur Sigurdardóttir, (ragsi), Överläkare,
Ana "Patricia" Enriquez Moreno, (anaen1), Överläkare, Ilona
Ahlstrand, (iloah1), Vårdenhetschef

Godkänd av: Emma Utter Eckerdal, (emmut1), Verksamhetschef

Dokument-ID: NU10094-2020762173-77

Version: 4.0

Giltig från: 2025-09-05

Giltig till: 2027-09-05